

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ צו, שבת הגדול, יו"ד ניסן, ה'תשל"ב

חלק א – יוצא-לאור לש"פ מצורע, שבת הגדול, ח' ניסן, ה'תשע"ט

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים”

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ותשע לבריאה

צדי"ק שנה לנישואי כ"ק אדמו"ר והרבנית הצדקנית זי"ע

פתח דבר

לקראת ש"פ מצורע, שבת הגדול, ח' ניסן הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק ראשון מהתועדות ש"פ צו ה'תשל"ב, הנחה בלתי מוגה (חלק שני – י"ל לש"פ צו, ט"ז אדר שני).

*

בתור הוספה – מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנוכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ב' ניסן, ה'תשע"ט,
צדי"ק שנה לנישואי כ"ק אדמו"ר והרבנית הצדקנית נ"ע זי"ע,
ברוקלין, נ.י.

©

Published and Copyright 2019 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5779 • 2019

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

בס"ד. שיחת ש"פ צו, שבת הגדול, יו"ד ניסן, ה'תשל"ב.

בלתי מוגה

כ"ק אדמו"ר שליט"א קידש על היין.

א. על¹ הפסוק: "בך² ה' חסיתי אל אבושה לעולם",

— שבפשטות הכתובים הרי זה בא בהמשך למזמור שלפנ"ז, שבו נאמר "אלקים להצילני .. לעזרתי חושה"⁴, "אלקים חושה לי עזרי ומפלטי גו' אל תאחר"⁵, ועל זה ממשיך, שכיון ש"בך ה' חסיתי" לכן "אל אבושה לעולם" —

איתא במדרש תהלים: "וכי לא נתביישו ישראל בעולם הזה, שאמר אל אבושה לעולם, אלא אמר דוד, דיינו שנתביישנו בעולם הזה, ולא נבוש לעולם הבא".

וצריך להבין:

ישנו כלל ש"אין מקרא יוצא מידי פשוטו"⁷, והרי הפירוש הפשוט במ"ש ("אל אבושה) לעולם" (שטענדיג) הוא — לא רק בעוה"ב, אלא גם בעוה"ז, שגם שם "אל אבושה", כיון ש"בך ה' חסיתי", שזהו ענין הבטחון; והרי בטחון אינו ענין של "חוקה", ללא טעם, או ענין שיקויים לאחר ריבוי שנים, אלא ענין שבודאי מתקיים בפועל תיכף ומיד.

[וע"ד מ"ש רבינו הזקן באגה"ת⁸ בנוגע לברכת "סלח לנו", שברור הדבר שהקב"ה מוחל וסולח מיד "בלי שום ספק וס"ס בעולם", וכן בנוגע לברכת "גואל ישראל", שתיכף ומיד באה הגאולה בפועל. ועד"ז בנוגע לברכת "רופא חולים" ו"מברך השנים", שתיכף ומיד נעשית הרפואה, ומתברכת השנה בטוב הנראה והנגלה].

וכיון שדוד אומר זאת בשם כל ישראל — שלכן נקרא "נעים (מלשון

תהלים אהל יוסף יצחק (הקצור) ע' 214.
וראה סה"מ י"א ניסן בתחלתו. המו"ל.

(4) ע, ב.

(5) שם, ו.

(6) בהוצאת באבער. ובמדרש תהלים הנפוץ — בשינוי לשון.

(7) שבת סג, א. וש"נ.

(8) פי"א.

(1) תוכן וקיצור משיחה זו — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בהוספות ללקו"ש ח"ז ס"ע 213 ואילך.

(2) התחלת מזמור ע"א שבתהלים.

(3) במשך שנת השבעים הואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לבאר — בכמה התוועדויות — כמה פסוקים מקאפיטל ע"א שבתהלים (הקאפיטל השייך לשנת השבעים — ראה קובץ מכתבים לתהלים (נדפס בסוף

נעימות ועד לתכלית העונג) זמירות ישראל⁹, לפי שכל המזמורים שבתהלים אמרם דוד בשם כל ישראל — נשארתי השאלה "וכי לא נתביישו ישראל בעולם הזה", ומהו התירוץ שהכוונה היא לעולם הבא?

ב. וביותר יוקשה ע"פ האמור שדוד אמר זאת בשם כל ישראל, והרי בין בניי ישנם כאלו ששייכים רק לחלק הפשט שבתורה:

ובהקדים — שלאמיתו של דבר שייך כל אחד מישראל לכל חלקי התורה, דכיון שהתורה היא "תורה אחת"¹⁰, שניתנה "מרועה אחד"¹¹,

— ואע"פ שיש בה "דברי חכמים" (לשון רבים) ש"הללו אוסרין והללו מתירין"¹², כיון ש"אין דיעותיהם שוות"¹³, ו"אלו ואלו דברי אלקים חיים"¹⁴, הנה חילוקים אלו הם רק מצד חיצוניות הענינים, אבל מצד פנימיות הענינים הרי הכל ענין אחד —

לא שייך לערוך בה חילוקים כו', להיותה "תורת אמת", והרי ענין האמת הוא באופן ש"מבריה מן הקצה אל הקצה"¹⁵, ולא שייך לעשות בו שינויים או פשרות כו', אלא כל התורה כולה שייכת לכל אחד מישראל.

ושלא כדעת הטועים שלא כל אחד שייך לחלק הסוד שבתורה, כי אם יחידי סגולה בלבד, אלא כל אחד מישראל שייך לכל התורה כולה, מחלק הפשט עד לחלק הסוד, וכפי שפוסק רבינו הזקן בהלכות תלמוד תורה שלו¹⁶: "אמרו חכמי האמת שכל נפש צריכה לתיקונה לעסוק בפרד"ס .. (ו)צריך לבוא בגלגול עד ששיגי .. הן בפשטי ההלכות הן ברמזים ודרשות וסודות כו'".

ולהעיר, שאף שרבינו הזקן כותב "אמרו חכמי האמת", הרי הוא מביא זאת לפסק הלכה בשו"ע, כך, שזהו ענין ששייך לכל אחד מישראל ונדרש ממנו, והרי "אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו"¹⁷, ומבקש רק "לפי כחן"¹⁸.

אבל אעפ"כ, יש בזה חילוק בנוגע לגלגולים כו', שיכול להיות שבגלגול מסויים יש לו שייכות בגלוי (לא לחלק הסוד כו', אלא) לחלק הפשט דוקא.

ומודגש יותר כשנמצאים בסוף זמן הגלות, בעקבתא דמשיחא, דמטו רגלין ברגלין¹⁸ — כי: העקב שברגל הוא החלק הכי תחתון שברגל

13 עירובין יג, ב. וש"נ.

14 ראה תניא ספ"ג. ובכ"מ.

15 פ"א ה"ד.

16 ע"ז ג, סע"א.

17 תנחומא נשא יא. במדב"ר פ"ב, ג.

18 זח"ב רנח, א.

9 שמואל"ב כג, א. וראה שהש"ר פ"ד, ד (א).

10 לשון הכתוב — בא יב, מט. ועוד.

11 חגיגה ג, ריש ע"ב.

12 ראה ברכות נח, א. א. סנהדרין לח, א.

ועוד.

(ועד שנקרא באבות דר"נ¹⁹ בשם "מלאך המות" שבאדם), שהוא החלק הכי תחתון שבגוף, למטה מהראש והלב, ומורה על מעמד ומצב שאין ענין ההבנה וההשגה שבמוח שבראש, וגם לא הרגש המדות שבלב שמתעוררים ע"י ההבנה וההשגה שבמוח, אלא ישנו רק ענין העשי' בפועל. וע"פ הידוע²⁰ שד' חלקי התורה — פרד"ס — הם כנגד ד' העולמות אבי"ע, וחלק הפשט הוא כנגד עולמנו, עולם העשי', הרי מובן, שבזמנינו זה נוגע יותר חלק הפשט, שקשור בעיקר עם עניני עוה"ז, כך, שגם הפירוש ד"אל אבושה לעולם" הוא בעיקר בנוגע לעוה"ז, ומה גם ששם הוא עיקר ענין התורה שניתנה בעוה"ז דוקא.

ועפ"ז יוקשה יותר: איך אמר דוד בשם כאו"א מישראל "אל אבושה לעולם" — בה בשעה ש"נתביישו ישראל בעולם הזה"?

ג. ויש לבאר כוונת המדרש ב"ולא נכוש לעולם הבא" — ובהקדמה:

"עולם הבא" ישנו גם עכשיו, כמבואר ברמב"ם²¹: "העולם הבא לא מפני שאינו מצוי עתה .. ואחר כך יבוא אותו העולם, אין הדבר כן, אלא הרי הוא מצוי ועומד כו"²².

וע"פ המבואר בתניא²³ ש"תכלית השלימות הזה של ימות המשיח ותחיית המתים .. תלוי במעשינו ועבודתינו כל משך זמן הגלות, כי הגורם שכר המצוה היא המצוה בעצמה", מובן, שע"י עשיית המצוות נעשה עכשיו המציאות ד"עולם הבא" (וכמ"ש בתניא שם: "בעשיית ממשך כו").

ד. ועד שע"י עבודה כדבעי אפשר להגיע ל"עולמך תראה בחיך" (כפי שמצינו בגמרא²⁴ בנוסח הברכות "כי הוו מפטרי רבנן"), היינו, שהבחינה דעוה"ב תהי' אצלו עכשיו בגילוי (לא רק כמונח בקופסא²⁵, ועד שנותנים לו גם את מפתחות הקופסא²⁶, אבל עדיין הרי זה בהעלם), ובאופן של ראי' (לא רק באופן של שמיעה, שגם לאחרי ששמע כל הפרטים כו',

19 ספ"א.

20 לקו"ד ח"ד תשעא, א. וש"נ.

21 הל' תשובה ספ"ח.

22 ואף שהרמב"ם שיטתו שעוה"ב קאי על עולם הנשמות — מזה מובן גם לשיטת הרמב"ן (שכמותו ההכרעה בתורת החסידות — לקו"ת פרשתנו טו, ג. ובכ"מ) שקאי על עולם התחי', כמבואר בכ"מ (נסמן לקמן הערה 25) שהשכר הוא כמונח בקופסא תיכף

בעשית המצוה (ולעת"ל יתגלה).

23 רפ"ז.

24 ברכות יז, סע"א.

25 ראה תו"א ס"פ בראשית (ח, ג). לקו"ת ר"פ דברים (א, ב). וראה גם תו"מ ח"כ ס"ע 200. וש"נ.

26 ראה גם תו"מ חס"ב ע' 125 הערה

11. ר"נ.

יכולים להפריך את הדברים ע"י קושיות כו', משא"כ בראי', הנה גם אם ישאלו על זה כו"כ קושיות, אין זה גורע בהתאמתות הדבר שראה בעצמו²⁷).

אלא שבשביל זה יש צורך ש"חייך" יהיו חיים של אלקות,

— אע"פ שבגלוי ובחיצוניות נראה חיותו של יהודי כמו של גוי, כדברי רבינו הזקן בתניא²⁸ ש"ובנו בחרת מכל עם ולשון" קאי על "הגוף החומרי הנדמה בחומריותו לגופי אומות העולם" (כי, ענין הבחירה שייך רק בין שני דברים שדומים זל"ז, ולכן לא שייך ענין של בחירה בנוגע לנשמה, כיון שרק נשמה היא אלקות, ואם רצונו של הקב"ה באלקות, אין לו ברירה ומוכרח כביכול להעדיף את הנשמה) —

ע"י התורה, שהיא "חיינו"²⁹, ומצוותי', עליהם נאמר³⁰ "וחי בהם", כיון שעל ידם מתדבקים עם הקב"ה, ועי"ז ש"אתם הדבקים בה' אלקיכם" אזי "חיים כולכם היום"³¹; ועד"ז ע"י התפלה, שעל ידה ממשיכים למעלה גם מהמקור (כידוע במעלת התפלה לגבי ברכה³²).

ומזה מובן שאצל כל אחד מישראל יכול להיות מעמד ומצב ד"עולמך תראה בחייך" — דכיון שגם "פושעי ישראל מלאים מצוות כרמוך"³³, אזי נעשה אצלם הענין דמצוה לשון צוותא וחיבור³⁴, וגם בשעה שענין זה אינו בגלוי אצלם, הרי "במקום שרצונו של אדם שם הוא נמצא" (כמאמר הבעש"ט³⁵), וכיון ש"הוא רוצה להיות מישראל ורוצה הוא לעשות כל המצות וכו"³⁶, הנה מצד רצונו נמצא הוא במעמד ומצב ש"עולמך תראה בחייך".

ה. ועפ"ז יש לומר, שכוונת המדרש ב"ולא נבוש לעולם הבא"

היא — עוה"ב שבעוה"ז:

מצד הענינים דעוה"ז שבעוה"ז — "נתביישו ישראל בעוה"ז", ועד ש"ישראל בזמן הזה דוויים דחופים סחופים ומטורפין ויסורין באין עליהם"³⁷;

אבל, ענין זה נאמר בנוגע ל"גר שבא להתגייר בזמן הזה", ש"אומרים לו מה ראית שבאת להתגייר, אי אתה יודע וכו"³⁷; ואילו בנוגע ליהודי — הרי ע"י ההתבוננות שכל עניני עוה"ז הם באין ערוך

32) ראה בהנסמך בלקו"ש ח"י ע' 38.

33) עירובין יט, א. וש"נ.

34) ראה לקו"ת בחוקתי מה, ג. מז. ב.

ובכ"מ.

35) ראה כש"ט בהוספות סמ"ח. וש"נ.

36) רמב"ם הל' גירושין ספ"ב.

37) יבמות מז, סע"א.

27) ראה תו"מ סה"מ אדר ע' לו וש"נ.

28) פמ"ט (סט, סע"ב ואילך).

29) נוסח תפלת ערבית. ע"פ לשון הכתוב

— ס"פ נציבים.

30) אחרי יח, ה.

31) ואתחנן ד, ד. וראה אבות דר"ג

ספל"ד.

לגבי חיי עוה"ב, ועוה"ב "נעשה" דוקא בעוה"ז, ויתרה מזה: הסיבה (עשייתו בעוה"ז) גדולה מהמסובב (שכר המצוות, עוה"ב)³⁸, אזי "ולא נבוש לעולם הבא" שבועה"ז — "אל אבושה לעולם" כפשוטו, כי, כשיודע (ובפרט כשרואה) שיש אצלו עכשיו השכר דעוה"ב, אזי כל עניני עוה"ז שבועה"ז אינם תופסים מקום אצלו כלל.

ובדוגמת אדם המפסיד פרוטה של נחשת, אבל יודע הוא אשר בשעה זו מרויח הוא אלף אלפים דינרי זהב (ובשביל ריוח זה ירדה נשמתו ל"בירא עמיקתא"³⁹) — שבודאי לא יבוא לידי עצבות מהפסד הפרוטה, כי מה ערך להפסד פרוטה אחת של נחשת לעומת הריוח של אלף אלפים דינרי זהב⁴⁰. ומכיון שהפסוק "אל אבושה לעולם" שבתהלים אמר דוד בשם כל אדם ואחת מישראל (כנ"ל), הרי מוכח, שכאו"א מישראל, יהי' מי שיהי', העיקר אצלו הוא (לא עניניו הגשמיים, כי אם) המצוות שמקיים, העושים את העוה"ב (כנ"ל ס"ג). ועד כדי כך, אשר בהתבוננו שהוא דבוק בהקב"ה ע"י שמקיים את מצוותיו — כל עניני עוה"ז אינם תופסים מקום אצלו כלל, וגם כשהוא במצב של יסורים קשים רח"ל, אומר הוא, ובשמחה הכי גדולה, "בך ה' חסיתי אל אבושה לעולם".

ו. וכאשר יהודי נמצא במעמד ומצב ש"בך ה' חסיתי אל אבושה לעולם", כיון שיש לו עוה"ב בהיותו בעוה"ז — אזי "כמופת הייתי לרבים"⁴¹, שנעשה הוכחה והוראה גם לאחרים, ועד לרבים.

וכששואל וטוען: איך דורשים ממנו להיות הוכחה והוראה לרבים, בה בשעה שהוא רק יחיד לעצמו — הנה עז"נ בהמשך הפסוק⁴¹ "ואתה מחסי עוז", כך, שאינו הולך בכח שלו, אלא בכחו של הקב"ה, ולכן יכול לפעול גם על אחרים, ועד לרבים (לעשות מהם יחיד), היינו, שנוסף לכך שכל נפש אחת נחשבת ל"עולם מלא"⁴², ה"ה פועל על "עולם מלא" כפשוטו. ועד שממשיך ופועל את הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, באופן ד"אלקיי לעזרתי חושה"⁴³, בשמחה ובטוב לבב.

* * *

ז. ענינו⁴⁴ של יום העשירי בניסן — "בעשור לחודש הזה ויקחו

(42) סנהדרין לו, א (במשנה).

(43) שם, יב.

(44) תוכן וקיצור משיחה זו — הוגה ע"י

כ"ק אדמור"ר שליט"א, ונדפס בהוספות ללקו"ש ח"ז ע' 212 ואילך.

(38) ראה המשך וככה תרל"ז פט"ו ופכ"א

(סה"מ תרל"ז ח"ב ס"ע טטז ואילך; ס"ע טכז ואילך).

(39) ע"פ לשון חז"ל — חגיגה ה, ב.

(40) ראה גם תו"מ חנ"ה ע' 148. וש"נ.

(41) תהלים עא, ז.

להם איש שה לבית אבות שה לבית⁴⁵ — הוא ככל עניני התורה שעליהם נאמר⁴⁶ "הימים האלה נזכרים ונעשים", כך, שבעשירי בניסן בכל שנה חוזרים ונעשים עוד הפעם אותם ענינים שהיו בפעם הראשונה. וענין זה מביא רבינו הזקן בשולחנו⁴⁷ בנוגע ל"מנהג שבת הגדול", וז"ל:

"שבת שלפני הפסח קורין אותו שבת הגדול, לפי שנעשה בו נס גדול, שפסח מצרים הי' מקחו מבעשור לחודש, כמו שכתוב בעשור לחדש הזה ויקחו להם איש שה לבית אבות וגו', ואותו היום שבת הי', שהרי בה' בשבת יצאו ישראל ממצרים... וכיון שט"ו בניסן הי' בה' בשבת, א"כ עשרה בניסן הי' בשבת". וממשיך לבאר הנס גדול שאירע באותו שבת (כדלקמן ס"ח), ומסיים: "וקבעו נס זה לזכרון לדורות בשבת, וקראוהו שבת הגדול. ולמה לא קבעוהו בעשירי לחודש סתם, בין שחל בשבת בין שחל בחול, כדרך שנקבעו כל המועדים, לפי שבעשרה בניסן מתה מרים וקבעו בו תענית כשחל בחול כו".

ולהעיר, שאע"פ שבפועל "קבעו נס זה לזכרון לדורות בשבת", מ"מ, כיון שרבינו הזקן מוסיף ושואל "למה לא קבעוהו בעשירי לחודש סתם, בין שחל בשבת בין שחל בחול, כדרך שנקבעו כל המועדים" — והרי קס"ד בתורה היא גם תורה⁴⁸ — הרי מובן שכאשר הקביעות דשבת הגדול היא בעשור לחודש, שאז אין מקום לשקו"ט אודות קביעותו ביום אחר, אזי ענינו של ה"נס גדול" הוא בתוקף יותר ובאופן נעלה יותר, להיותו הן מצד ימי השבוע והן מצד ימי החודש.

וכל זה נוגע להלכה למעשה בפועל (נוסף על הענינים שע"פ רמז דרוש וסוד) — כנהוג בכל תפוצות ישראל שבשבת הגדול דורשים הרבנים בפני כל הקהל (גם אלו שבשאר השבתות אינם דורשים רבנים), — וכדברי רבינו הזקן בשו"ע⁴⁹: "נהגו בדורות האחרונים שהחכם דורש הלכות פסח בשבת שלפניו... והלכות החג דורש בשבת שובה", ומוסיף: "והעיקר לדרוש ולהורות להם דרכי ה' וללמד להם המעשה אשר יעשון" —

ומובן, שכאשר מדברים בדברים היוצאים מן הלב אודות ענינים

48) ראה אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ג.

ריש ע' קלג. סה"ש תש"ב ריש ע' 125. וראה גם תו"מ חנ"ט ע' 227 הערה 4. וש"נ.

49) שם רסתקכ"ט.

45) בא יב, ג.

46) אסתר ט, כח. וראה רמ"ז בס' תיקון שובבים. הובא ונת' בס' לב דוד (להחיד"א)

פכ"ט.

47) או"ח הל' פסח סת"ל.

של "דבר ה' זו הלכה"⁵⁰, אזי נכנסים הדברים אל לב⁵¹ השומעים, ופועלים פעולתם בנוגע למעשה בפועל.

ח. בנוגע לנס שאירע בשבת הגדול — הנה בשו"ע של הב"י נאמר רק "שבת שלפני הפסח קורין אותו שבת הגדול, מפני הנס שנעשה בו", אבל לא נתפרט מהו הנס; ואילו רבינו הזקן בשולחנו מאריך בסיפור פרטי הנס, — בהתאם לכך שרבינו הזקן מבאר בשולחנו גם טעמי ההלכות (כמ"ש בהקדמת הרבנים בני הגאון המחבר), ומזה מובן, שגם טעמי ההלכות נעשים חלק מפסק ההלכה, ולכן, צריך לדבר בשבת הגדול אודות הנס שאירע בו —

וז"ל: "כשלקחו ישראל פסחיהם באותו שבת, נתקבצו בכורי אומות העולם אצל ישראל ושאלום למה זה הם עושין כך, אמרו להם, זבח פסח הוא לה' שיהרוג בכורי מצרים. הלכו בכוריהם אצל אבותיהם ואל פרעה לבקש מהם שישלחו את ישראל, ולא רצו, ועשו הבכורות עמהם מלחמה והרגו הרבה מהם, וז"ש⁵² למכה מצרים בכוריהם".

ט. והנה, ידוע שכל ענין בתורה הוא הוראה נצחית, על כל הזמנים, גם בזמן הגלות, ואדרבה, כיון שמצד החושך כפול ומכופל שבזמן הגלות⁵³ לא רואים בכירור כיצד צריך להתנהג, ועד שיכולים לבוא לידי טעות מן הקצה את הקצה (ולדוגמא: לחשוב על גחלת אש שהיא זהב או אבן יקרה — ע"ד המסופר במדרש⁵⁴ בנוגע למושיעין של ישראל), אזי מודגש יותר הצורך בהוראת התורה.

ועפ"ז צריך להבין בנוגע לנס ד"למכה מצרים בכוריהם": נס זה הוא ענין שבין מצרים לבכוריהם, ולכאורה אין זה נוגע לישראל.

ואין לומר, שהשייכות של נס זה לישראל היא כי ע"פ טבע היו צריכים לעשות מלחמה עם ישראל (ובמילא, מה שבפועל הי' ההיפך מזה, שלא רק שלא עשו מלחמה עם ישראל, אלא אדרבה: עשו מלחמה עם המצריים, הוא ענין הנוגע לישראל) — כי בפסוק "למכה מצרים בכוריהם", וכן בכל דברי אדה"ז שם, לא נזכר ענין זה ככל (גם לא ברמז).

ואינו מובן: מהי ההוראה בזה, שבגללה "קבעו נס זה לזכרון (לישראל ו)ל(כל ה)דורות"?

52 תהלים קלו, יו"ד.

53 היפך האור והגילוי שבזמן הגאולה.

54 שמו"ר פ"א, כו. יל"ש שמות רמז קסו.

50 שבת קלח, ב.

51 ראה ספר הישר לר"ת שיי"ג. הובא

בשל"ה סט, א. ועוד.

י. ויובן זה בהקדים מ"ש במכתב הכללי⁵⁵, אשר כל יהודי צריך להשתדל לא רק להגיע לשלימות שלו וככל האפשרי, אלא גם — להביא את כל העולם לשלימותו.

ובהקדמה:

ענין זה מובן גם לבן חמש למקרא, שמיד בלמדו הפסוק⁵⁶ "בראשית גו'", לומד בפירוש רש"י, שכל הבריאה כולה, שמים וארץ וכל תולדותיהם, היא "בשביל ישראל שנקראו ראשית", כך, שיהודי הוא בעה"ב על כל העולם, שלא נברא אלא בשבילו — דקאי על כל אחד ואחד שחייב לומר "בשבילי נברא העולם"⁴², ולכן, אין לו להסתגר ב"גטו" ולקיים שם תומ"צ ("צ צדיק אין פעלץ"⁵⁷), כי אם לצאת ולפעול גם בכל העולם שיהי' באופן המתאים לכך ש"לא לתהו בראה (אלא) לשבת יצרה"⁵⁸; וכדי לידע איך להתנהג בעולם — הנה על זה ישנו ענין הב' ד"בראשית": "בשביל התורה שנקראת ראשית".

וכשיהודי טוען שהיציאה לעולם היא היפך הדין ש"אל יעמוד אדם במקום סכנה"⁵⁹, "ולא סמכינן אניסא"⁶⁰ — אומרים לו, שאין זה מעמד ומצב של סכנה כלל, כיון ש"אתה מחסי עוז"⁴¹, כך, שאינו הולך לבדו, אלא יחד עם הקב"ה, בורא העולם, וכיון שהקב"ה הוא הבורא, והעולם הוא הנברא, הרי בודאי שהבורא חזק יותר מהנברא (כמו שהאדם הוא חזק יותר מהמכונה שיוצר) וינצח אותו, ובפרט שהקב"ה "מחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית"⁶¹, וכתורת הבעש"ט⁶² על הפסוק⁶³ "לעולם הוי' דברך נצב בשמים", ש"דבר ה'" נמצא תמיד בכל נברא, ומהוה ומחי' אותו בכל רגע — הרי בודאי שלא שייך שהנברא יעמוד נגד הבורא.

ולכן, הנה לא זו בלבד שיהודי צריך להשתדל לפעול על יהודים נוספים לקיים תומ"צ, אלא עליו לפעול גם על אומות העולם בנוגע לז' מצוות שלהם⁶⁴, וכפסק הרמב"ם⁶⁵: "צוה משה רבינו מפי הגבורה לכוף את כל באי העולם לקבל מצות שנצטוו בני נח", אלא שהחויב "לכוף" שייך רק בזמן שיר ישראל תקיפה, אבל גם בשאר בזמנים צריך יהודי להשתדל בזה כפי האפשרי.

55 דר"ח ניסן (אג"ק חכ"ז ע' ששח ואילך).

56 בראשית א, א.

57 ראה גם

58 ישע"י מה, יח.

59 שבת לב, א.

60 פסחים סד, ב.

61 נוסח ברכות ק"ש.

62 תניא שער היחוד והאמונה פ"א.

63 תהלים קיט, פט.

64 שגם בהם יש כמה חילוקים בין בני

לב"נ (ראה אנציק' תלמודית (כרך ג) ערך ב"נ

(ע' שנ ואילך). וש"נ).

65 ה' מלכים פ"ח ה"י.

יא. ומזה מובן, שגם כשהיו ישראל בגלות מצרים, שאז לא הי' שייך שישראל עצמם יכופו את המצריים לקיים המצות שנצטוו, ובכללם הציווי המיוחד והעיקרי דאז: "שלח את עמי גו'"⁶⁶ — בכל זאת נצטוו ישראל להשתדל בזה כפי האפשרי.

ובמילא, הנס ד"למכה מצרים בכוריהם", מה ש"הלכו בכוריהם אצל אבותיהם ואל פרעה לבקש מהם שישלחו את ישראל ולא רצו, ועשו הבכורות עמהם מלחמה והרגו הרבה מהם", הו"ע הנוגע לישראל — שהרי הם מצווים לכופ את ב"נ לקיים המצות שנצטוו, ולהרוג "עכו"ם שלא קבל מצות שנצטוו ב"נ"⁶⁷.

וזהו גם מהטעמים שנצטוו ישראל לקחת את השה (ע"מ לשחטו) באופן גלוי לעיל כל⁶⁸ — כי זה הביא לכך ש"נתקבצו בכורי מצרים אצל ישראל כו' הלכו בכוריהם אצל אבותיהם ואל פרעה כו'", וענין זה נוגע לישראל, כנ"ל.

והיינו, שגם בשעה שלא היו יכולים בעצמם לילך לפרעה ולפעול עליו כו', כיון שנמצאים במעמד ומצב של עבדות לפרעה (שהרי אפילו לאחר שבתשרי "בטלה עבודה מאבותינו"⁶⁹, היו עדיין במעמד ומצב שאפילו עבד אחד אינו יכול לברוח משם⁷⁰), ואפילו לא היו יכולים לומר לגוי שילך לפרעה לדרוש ממנו כו' — הנה כל אחד מישראל בעצמו עמד בכל התוקף לקיים ציווי הקב"ה ליקח השה⁷¹, מבלי להתפעל מהמצריים שהשה הי' הע"ז שלהם⁷², וכשהמצריים שאלו לפשר הדבר, השיב להם מתוך אמונה פשוטה: "זבח פסח הוא לה' שיהרוג בכורי מצרים", ועי"ז פעל על הגוי שיהי' באופן ד"טופח על מנת להטפוח"⁷³ — שהגוי בעצמו ילך לפרעה ויאמר לו:

66) שמות ה, א. ועוד.

67) רמב"ם שם ה"ט.

68) וי"ל שזהו גם מהטעמים שקשרו ישראל את השה בכרעי מטותיהם (טור או"ח סת"ל) — כי דרכו של שה להיות בדיר, ועי" שהכניסו ישראל אותו לבתיהם, ובבית גופא — בחדר המטות*, עורר ביותר התמהון אצל המצריים**, וזה הביא לשאלת בכורי מצרים אצל ישראל "למה זה הם עושין כך".

69) ר"ה יא, רע"א.

70) מכילתא יתרו יח, יא. פרש"י שם,

יו"ד.

71) שהרי הציווי "ויקחו להם איש גו" הי' לכל יחיד. אלא ששלוחו של אדם כמותו (ראה מכילתא בא יב, ג).

72) ראה פרש"י ויגש מו, לד. וארא ה, כב. טור שם.

73) ל' חז"ל — ברכות כה, ריש ע"ב. ועוד.

* דכיון שהיו אז עדיין בגלות, מסתבר שלא היו אוכלים בהטיבה, ולכן דוחק גדול לפרש שקשרו בכרעי מטותיהם שבחדר האוכל. ולהעיר מדרשה לטור שם.

** ובדוגמת ריבוי השינויים שעושין בליד הפסח "כדי להתמי" את התינוקות כו' וישאלו כו" (שו"ע אדה"א או"ח סתע"ג סי"ד).

דע לך שיש בעה"ב לבירה זו, ולכן עליך למלא את רצונו ולשלח את בני מצרים, ועד שכתוצאה מזה הי' הנס ד"למכה מצרים בבכוריהם".

יב. וההוראה מהנ"ל בכל דור ודור (שלכן) "קבעו נס זה לזכרון לדורות" היא:

גם כשנמצאים בזמן הגלות במעמד ומצב שאי אפשר לבוא אל הגוי בדרישה כו' — יש לפעול ע"י העמידה בתוקף המתאים מבלי להתפעל ממנו כו', ולדעת שהנהגת כל העולם תלוי' בו, וכאשר יתנהג בדרך התורה והמצוה באופן גלוי ו"ביד רמה"⁷⁴ — ישפיע עי"ז גם על כל העולם, וכפירוש הראב"ע עה"פ⁴¹ "כמופת הייתי לרבים ואתה מחסי עוז".

ועד"ז בעבודתו הפרטית של כל אחד מישראל — שלא להתפעל מהיצה"ר, הגוי (אל זר) אשר בקרבך⁷⁵,

— וכידוע הסיפור⁷⁶ שכאשר רבינו הזקן איים על ר"ש מונקעס שיקרא לגוי כו', אמר לו ר"ש: הגוי שלי חזק יותר מהגוי שלכם... —

ולא רק לומר לו (דיבור בלבד) שאינו מתפעל ממנו, אלא גם לעשות מעשה בפועל בגלוי — לקשור אותו כו', שזהו הענין של אתכפיא סט"א, ולומר לו, שבעוד שעות ספורות יוצאים מהגלות אל הגאולה, שאז יקויים היעוד⁷⁷ "את רוח הטומאה אעביר מן הארץ", ועד להענין דאתהפכא כו'.

וזהו גם הענין ד"למכה מצרים בבכוריהם" בעבודת כל אחד מישראל — שבכורי מצרים מורה על בחי' המוחין, שהם ג' הראשונות דכח"ב, כי, הב' ("בכור") קאי על בינה, כ' (בכור) קאי על חכמה, ור' (בכור) קאי על כתר⁷⁸; ופעולתם על מצרים היינו שענין האתכפיא שבמוחין פועל גם על המדות כו'.

ועי"ז זוכים לקיום היעוד⁷⁹ "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" — "כימי גו'" דייקא, כיון שהגאולה העתידה תהי' באופן של "נפלאות" לגבי יצי"מ⁸⁰, וכמאמר רז"ל⁶⁹ "בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל", "ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים"⁸¹, בקרוב ממש.

* * *

78) ראה אוה"ת בא (כרך ח) ע' ב'תקנב.

וש"נ.

79) מיכה ז, טו.

80) ראה זח"א רסא, ב. אוה"ת נ"ך עה"פ

(ע' תפז). וש"נ.

81) נוסח ברכת "אשר גאלנו" בהגש"פ

(מפסחים קטז, ב).

74) בשלח יד, ח.

75) ראה שבת קה, ב. תו"א בראשית ב, ב.

לקו"ת תבוא מב, ב. דרושי שמע"צ צ, ד. קובץ

מכתבים לתהלים אהל יוסף יצחק ע' 218.

אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ז ע' עד. שם ע' ג.

76) ראה גם תו"מ ח"מ ע' 71. וש"נ.

77) זכרי' יג, ב.

הוספה

ביה, אדר"ח אייר תשי"ח
ברוקלין

ש"ב הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מוה' עזריאל זליג שי

שלום וברכה!

מוסג"פ העתק מכתבי להו"ח כו' מוה' ... בירושתי"ו, הכותב אלי שמי
שהוא בא ממדינתנו לפני, והביא אתו כמה מכתבי כתי"ק של כ"ק אדמו"ר
(מוהרש"ב) ני"ע,

ג' האגרות דלהלן הן למוה' עזריאל זליג סלונים (ירושתי"ו), בקשר להצלת "מכתבי כ"ק
אדמו"ר מוהרש"ב ני"ע שהביא פלוני אלמוני" לאה"ק; ונדפסו כאן מצילום האגרות (אשר
נדפסו בתשורה — סלונים, תשע"ז).
אגרות נוספות אליו — אג"ק ח"ה אגרת א'תסח; חכ"ו אגרת ט'תקצז, ובהנסמן בהערות
שם.

מכתבי להו"ח כו' מוה' ... בירושתי"ו: הכוונה, כנראה, למוה' חיים דוד וילהלם, שבאגרת
אליו בתאריך זה — כותב רבינו (נדפסה בקונטרס לש"פ ויגש תשע"ד; וראה שם אגרת נוספת
בענין זה):

במענה למכתבו מז"ך ניסן עם המוסגר בו, בו כותב ע"ד מי שהוא שבא ממדינתנו
לפנים והביא מכתבים וכו'.

והענין בכלל פלא, שאף שאמיתית — ההשערה מי הוא כותב המכתבים ע"פ הפוטו
ששלח, אבל לא נשאר מכתבים במדינתנו לפני, כי הביאום לחו"ל ביחד עם כל
הארכיון.

ובמה ששואל, עם מי לבוא בדברים, — הרי מצוי בסביבתם ש"ב הרה"ח וכו'
מוהרע"ז שליט"א סלונים, ויפנו אליו בזה.

ומספר מו"ה ברוך וילהלם — בנו של הנ"ל — שהמדובר הי' במכתבים של כ"ק אדמו"ר
מהורש"ב ני"ע לבנו כ"ק אדמו"ר מהור"י ני"ע, אותם ראה אביו אצל אחד הסוחרים שהי'
עמו בקשר; וכיון שהסוחר לא שעה לבקשותיו למוסרם ע"מ לשלחם לרבינו — עשה אביו
תמונות ("פוטו") מהמכתבים, ואותם שלח לרבינו.

וממשיך הנ"ל לספר, שבהתאם להוראת רבינו אשר "מצוי בסביבתם ש"ב הרה"ח וכו'
מהורע"ז שליט"א סלונים, ויפנו אליו בזה" — פנה אביו למוהרע"ז סלונים, והוא,
הרעז"ס, פנה אל המחזיק במכתבים אלו ודרש אותם ממנו באמרו שהמכתבים שייכים
לליובאוויטש, אך המחזיק במכתבים אלו עדיין נמנע מלמוסרם.

בפועל, יצויין, באו מכתבים אלו לידי רבינו — ע"י מר שזר, שהשיג אותם והביאם עמו
בא' מביקוריו אצל רבינו (וראה גם אג"ק חכ"ד אגרת ט'קצ, ובהנסמן בהערות שם).

ומובן עד כמה נרעשתי ונבהלתי להני"ל. ובפרט שהרי אפשר שעוד שאר עניינים נמצאים אצל הני"ל, שמה מובן בשתי הקצוות: החשד שמעורר אופן השגת המכתבים, ולאידך גיסא – שבאם יפחידוהו אי אפשר לדעת התוצאות. והרי סו"ס, העיקר הוא להציל הכי"ק,

וביחד עם זה ידוע מכתב כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) (שכותב כמדומה לי להרב סלוניס דיפו), שאין להעלות במחיר כו', ובפרט בנדון דידו, שכיון שאין ידוע באיזה אופן באו הכתבים לידו של הני"ל. ואל ביתו אשען, שלא יפרסם הענין, וישתדל שכשיפגש זה שבידו הכתי"ק אתו, להסביר לו שסו"ס יקרים הכתי"ק רק בחוג מסוים, נוסף על הנקודה שבהראותו המכתבים למי שהוא, הרי מקורם מפורסם לכל – מאיזה משפחה הם ובמילא למי שייכים גם עתה וכו'. ויהי רצון שיבשר טוב בכל האמור.
בברכה לבשו"ט מבריאות זוג' תי'

מ. שניאורסאהן

ב

בי"ה, ב' תמוז תשי"ח
ברוקלין

ש"ב הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מוה' עזריאל זעליג שי'

שלום וברכה!

במענה למכתבו, בו כותב אודות המשך הענין בהנוגע למכתבי כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע שהביא פלוני אלמוני,

מובן וגם פשוט שהסכום שדורש, אינו בא בחשבון כלל וכלל. ויש להסבירו, שאפשר הסכום להיות רק בממדים של שכר בטלה וטרחה גרידא. ז.א. איזה לירות בעד כל אחד מהמכתבים, ולדרוש שלא יפזרם לכמה מקומות אלא יתנם כולם ביחד, כיון שזהו מכתבי משפחה וגם ע"ד כמה עניינים פרטים. במלות אחרות, שהכסף הוא לא מפני שקונים את זה ממנו, אלא שמחזיר הוא המכתבים לבעליהם, והכסף אינו אלא בתור מתנה או השתתפות בהוצאות הנסיעה וכו"ו. והרי בודאי מבין הני"ל, שכל אחד שיביא אליו המכתבים יוכרח

מכתב כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) .. להרב סלוניס דיפו: ראה אג"ק שלו ח"א אגרת לט (ע' קג).
ח"ג אגרת תקסב (ע' יג ואילך).

לומר לו שהם שייכים למשפחה פלונית, שזהו כל השוי שלהם, ובמילא מעורר חשש אצל זה שבא אליו, שתתבע המשפחה ממנו אחרי זה וכו' וכו'.
 לפלא שאינו מזכיר דבר בהנוגע להמשך חילוף הספרים דמוסד הרב קוק וכו' — שכתבו לו מאז.
 בברכה לבשו"ט

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
 א. קווינט, מזכיר

ג.

בי"ה, כד' מני"א תשי"ח
 ברוקלין

ש"ב הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
 מוה' עזריאל זעליג שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מח"י במנחם והקודמו.

בהנוגע למחיר בעד המכתבים, כמדומה כבר כתבתי ברור, שלדעתי יש לתת רק איזה לירות למכתב וכו'. ולפלא השאלה עוד הפעם ובפרט שהחילוק גדול כל כך — ככתבו.

... בברכה לבשו"ט בכל האמור

מ. שניאורסאהן

ב

חילוף הספרים דמוסד הרב קוק וכו' — שכתבו לו מאז: ראה אג"ק חי"ב אגרת ד'רמא, ובהגסמן בהערות שם. ובכ"מ.

לעילוי נשמת

מרת **חי' פרוחה** בת ר' **מכלוף** ז"ל

נפטרה י"ב ניסן ה'תשע"ה

ר' **אברהם** ב"ר **יהודה** ז"ל

נפטר י"ט טבת ה'תשע"א

ת' נ' צ' ב' ה'

נדפס על ידי ולזכות צאצאיהם

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות

למשפחת אַלמקייס